

ZASTUPLJENOST DRVOREDA U GRADU POREČU

PRESENCE OF TREE AVENUES IN THE CITY OF POREČ

B. Benčić, Đ. Žužić

SAŽETAK

Poreč kao grad smješten je na zapadnom dijelu Istarskog poluotoka. Priobalni položaj i mediteranska klima glavne su mu značajke. To omogućuje prisutnost mediteranskog bilja i autohtone makije.

Grad Poreč je nastao na otoku koji se s vremenom i ljudskim radom pretvorio u poluotok. S tog poluotoka vodilo je pet izlaza. Ti su putovi vodili na obradiva polja. Prvi drvoredi koji su bili zasađeni slijedili su te putove. Kasnije su se sadili drvoredi divljeg kestena kako bi se Grad zaštitio od insekata. Toliko o povijesti drvoreda u Poreču.

Sada na Poreštini prevladava zimzeleno raslinje. Intencija je drvoredima listopadnih biljaka osvježiti površine. Prilikom podizanja drvoreda po gradu, u obzir se uzimalo vrstu, boju te oblik krošnje. Poreč u svojim drvoredima ima dvadesetak vrsta biljaka, što čini krajobraz lijepim i interesantnim. Starost samih drvoreda kreće se od najmlađih do osamdesetogodišnjaka.

Centar grada je već definiran drvoredima i ostalim skupinama drveća. Sada se rješavaju periferija, glavni prilazi, te prometnice. Mora se napomenuti da bogatstvo Porečkih perivoja ne čine samo zasađeni drvoredi, već i različitost zasađenih skupina. Tu se mogu naći cedar, čempres, pinjol, bor, magnolija, grandiflora, primjerci starog hrasta, brijesta, cedra (liban), tisa, alepski bor, ... Vrlo su dobro zastupljene skupine palmi u obliku palmatuma. Pojedine skupine su toliko stare da su stavljene pod zaštitu.

ABSTRACT

Poreč is situated on the west coast of the Istrian peninsula. The coastal position and Mediterranean climate remain its main characteristics. These

characteristics allow for the presence of Mediterranean plants and autochthonous underbush.

Town developed on an island which with time and human work became a peninsula. Th. peninsula, five ways led from those ways led to cultivable fields. First tree avenues which had been planted followed those ways. Afterwards wild chestnut tree avenues were planted around the town in order to protect it from insects. So much about the tree avenues history in Poreč.

At this moment evergreen plants prevail in Poreč area. The intention is to freshen up the area with deciduous plants. When planting avenues in the town, species, colour and shape of tree crowns were considered. In the avenues of Poreč there are about twenty plant species, making the landscape look lovely and interesting. The age of trees in avenues ranges from the youngest to those eighty years old.

The town centre has already been defined by tree avenues and other groups of trees. So, now there are suburbs, main entrances, and roads to be done. The wealth of Poreč gardens are not only trees, but also diversity of planted groups. Here can be found tree groups like cedar, cypress, pine-nut, pine, magnolia, grandiflora, examples of old oak, elm, cedar (liban), tisa, alp pine,... There is a large number of palm groups in the palmatum shape. The particular groups are so old that they have been put under protection.

UVOD

Poreč kao grad smješten je na zapadnom dijelu Istarskog poluotoka. Priobalni položaj s mediteranskom klimom omogućuje mu prisutnost mediteranskog bilja i autohtone makije koja je zastupljena u velikom broju. Sam grad Poreč po svojoj arhitektonskoj izgrađenosti lociran je na jednom otoku koji se s vremenom pretvorio u poluotok.

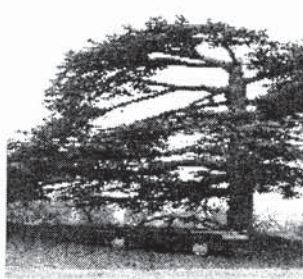

S tog poluotoka vodila su 5 izlaza, a putovi su vodili na polja koja su se obrađivala.

Prvi drvoredi bili su zasađeni divljim kestenom kako bi se sam grad zaštitio od insekata koji su se nalazili u prirodi. Budući da na Poreštini prevladava zimzeleno raslinje namjera je bila da se u novim drvoredima površine malo osvježe listopadnim biljkama tako da je zastupljenost mješovita. Kod podizanja drvoreda po gradu uzimao se u obzir izbor vrsta, boja te oblika krošnji. Grad Poreč u svojim drvoredima ima oko dvadesetak vrsta biljaka koje čine krajobraz lijepim i zanimljivim. Što se tiče starosti samih drvoreda ona se kreće od 80 - 50 godina, te mlađih zasađenih u novije vrijeme.

Sam grad Poreč već je definiran drvoredima i ostalim skupinama drveća, tako da se sad rješavaju periferija, glavni prilazi, te prometnice. Mora se napomenuti da bogatstvo porečkih perivoja ne čine samo zasađeni drvoredi već različitost zasađenih skupina u parkovnim površinama i na ostalim zelenim prostorima. Tu se mogu naći skupine cedra, čempresa, pinjola, bora zatim magnolija grandiflora primjerci starih hrastova, brijestova, cedrova Libani, tisa, alepski bor... Imamo velik broj skupina palmi u obliku palmatuma. Pojedine skupine su toliko stare da su stavljene pod zaštitu.

POPIS VRSTA DRVOREDA U GRADU POREČU:

	Naziv (latinski)	Broj	Starost (god.)
1.	<i>Albicija julibrisima</i>	80	35
2.	<i>Qercus ilex</i>	248	3-45
3.	<i>Aesculus hippocastanum</i>	188	2-80
4.	<i>Pinus pinea</i>	235	2-90
5.	<i>Catalpa bignonioides</i>	168	20
6.	<i>Ligustrum japonicum</i>	25	18
7.	<i>Tamarix tetrandra</i>	55	13
8.	<i>Cedar deodara</i>	85	25
9.	<i>Chamaerops excelza</i>	108	5-60
10.	<i>Cumpresus sem. (park O. Ban)</i>	69	80
11.	<i>Liriodendron tulip.</i>	84	6-15
12.	<i>Acacia</i>	77	18
13.	<i>Celtis australis</i>	335	28
14.	<i>Morus nigra</i>	58	65
15.	<i>Tilia cordata</i>	48	65
16.	<i>Acer platanoides «crimson king»</i>	38	13
17.	<i>Acer negundo</i>	34	13
18.	<i>Olea europea</i>	22	10
19.	<i>Pinus halepensis</i>	56	4-80
20.	<i>Sofora japonika</i>	10	12
21.	<i>Koelreuteria panikulata</i>	13	12
22.	<i>Rubinia pseudoacacia</i>	63	18
23.	<i>Lagostronemia</i>	68	10
24.	<i>Juglans nigra</i>	8	17

POJEDINAČNO O SVAKOJ VRSTI:

ALBIZZIA JULIBRISSIMA (ALBICIJA)

Spada u porodicu akacija. To je mediteranska biljka koja je zastupljena na našem području u dosta velikom broju, a sa svojim lijepim oblikom krošnje i bogatom cvatnjom u ljetnim mjesecima čini lijepi ugođaj i sliku. U posljednje

dvije godine primjećuje se na njima jaka zaraza biljnih ušiju, koja čine prilično problema ako se ne izvrši zaštita na vrijeme. Čišćenje, te proreda osušenih grana vrši se svake 3-4 godine. Zaštita se vrši u ljetnim mjesecima i to u više navrata sa sistemičnim insekticidima. Voli zaklonjene i južne pozicije duboka i rahla tla, te podnaša umjerenu posolicu. Osim drvoreda može biti efektna kao biljka soliter, a može se saditi i u skupinama.

UERCUS ILEX (CRNIKA, ČESMINA)

Crnika kao tipična biljka Mediterana na našem priobalju je jako zastupljena kako u makiji tako i u drvoredima pa zaslužuje mnogo pažnje i poštovanja. To je zimzeleno stablo pravilno formirane krošnje, skromnih zahtjeva, dugovječno te podnaša rez. Na starim primjercima, ako su prigušeni asfaltom, ili betonom postoji mogućnost pojave bolesti i štetnika, ali to je većinom zbog pomanjkanje vode u sušnim razdobljima ljeta. Možemo slobodno reći da je česmina najvrednije drvo u svakom pogledu: pejzažno, likovno, povijesno, biološki, ekološki... U usporedbi s crnikom ladonja ima prednost zbog bržeg rasta, skromnijih zahtjeva te se bolje prilagođava gradskim uvjetima.

Crnika ima još jednu manu što osim periodičnog odbacivanja listova zna prljati zelene površine svojim plodovima koji znaju biti neugodni.

AESCULUS HIPOCASTANUM (DIVLJI KESTEN)

Divlji kesten je također prisutan u našim drvoredima. Njegova prisutnost je vezana za osnovne izlaze iz samog grada, a ima ih 5. Uloga kestena bila je da vrši prirodnu dezinfekciju grada od muha i ostalih insekata, kojih je nekad bilo u mnogo većem broju. Starosna dob tih kestena je oko osamdeset godina, ali na nekim dijelovima gdje je došlo do stradavanja stabala išlo se na pomlađivanje i dosađivanje novim sadnicama. Sadnja kestena posljednjih godina stagnira, izbjegavaju se drvoredi jer jako onečišćuju površine, ima plodove koji mogu biti jako neugodni pogotovo ako padnu na glavu. Zadnjih se godina pojavio štetnik kestenov miner koji iziskuje obilato prskanje, što poskupljuje održavanje.

PINUS PINEA (PINJOL)

To je prekrasno stablo koje zaslužuje svoje pravo mjesto, u drvoredima, kao soliter ili u skupinama. Sa svojom pravilnom krošnjom u obliku kišobrana daje impozantnu sliku i pravi mediteranski ugođaj. Kad ga se sadi u drvorede mora se strogo paziti na razmak sadnje prema cesti jer njegovo plitko korijenje znade godinama podizati asfalt što čini opasnost u prometu. Osim toga ima jako neugodne plodove pa se ne preporučuje sadnja na parkirališta.

PINUS HALEPENSIS (ALEPSKI BOR)

Budući da ga se smatra pioninom mediteranske vegetacije sa svojom skromnošću i izdržljivošću zaslužuje svoje mjesto u mediteranskom prostoru; možda ne mnogo u drvoredima ali zato uz priobalne pojaseve ima svoje nezamjenjivo mjesto. Krošnja mu je lijepo razvedena, zelene boje, prilično

brzo raste, stvara vrlo lijepu ugodnu i mirisnu hladovinu, a taj miris bora mnogo pomaže astmatičarima kod njihovih dišnih tegoba.

Od nedostataka mogu se nabrojiti sljedeći:

- a) kao stablo sa svojim iskrivljenim rastom sklon je obrušavanju jer mu je plitko korijenje
- b) kod jače pojave borovog četinarara dolazi do alergijskih osipa u predjelima vrata i ostalih izloženih dijelova tijela,
- c) ima intenzivno lučenje smole (automobili na parkiralištu, u šumama),
- d) pucanje grana za vrijeme jačih vjetrova
- e) opadanje iglica uz smolu pojačava zakiseljavanje zemlje, što onemogućuje rast biljaka osim bršljana.

CATALPA BIGNONIOIDES (KATALPA)

Na porečkoj rivijeri postoji jedan drvored, ali više je zastupljena ne parkiralištima, gdje svojom bogatom krošnjom i jakom hladovinom nalazi svoje mjesto. Prednosti su joj u tome što ima visoki godišnji prirast, a cvatnja u ljetnim mjesecima daje lijepi ugođaj. Negativnosti su joj što stvara veliku lisnu masu koju treba u jesenskim danima pograbljati. Kod nas se prakticira da se svakih par godina prorijedi, čime se postiže ljepša formiranost krošnje. Na parkiralištima se posljednjih godina pojavila zaraza ušiju koja zbog pojave medne rose stvara velike neugodnosti gostima na automobilima.

LIGUSTRUM JAPONICUM

Ligustruma nema mnogo, jer zbog neugodnog ploda koji sazrijeva u zimskom razdoblju stvara neugodnosti. Autohtone ptice na našem području (kos, golubi...) jedu plodove koji nakon izbacivanja izmeta jako prljaju automobile i ostale prostore. Ali zato u ljetnim mjesecima kad cvjeta cijeli grad ima jako ugodan miris po njemu. Skromnih je zahtjeva, podnaša rez, te je češći u skupinama ili živim ogradama. Prednost mu je velika što ga još ne napadaju nikakvi štetnici ni bolesti.

TAMARIX TETRANDA (TAMARIS)

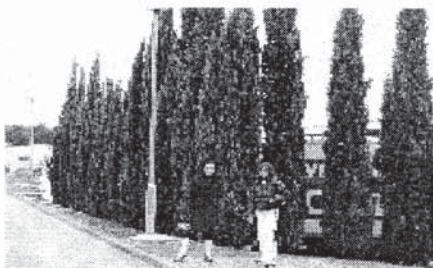
Stablo tamarisa se na porečkoj rivijeri nalazi samo u priobalnom dijelu te po kampovima uz more gdje je sađen radi zaštite od posolice koja je u ljetnim mjesecima prilično velika. S tampon zonom zaštićuju se šatori i bungalovi te sve raslinje koje je zasađeno po parcelama. Njega more može praktički okupati da mu ništa ne škodi. Što se mana tiče grane su mu poprilično krhke te dolazi do pucanja kod jakih oluja, a u razdoblju cvatnje zna biti jako neugodan. Da bi se to izbjeglo reže se i pomlađuje tako da mu se smanji cvatnja.

CHAMAEROPS EXCELSA (ŽUMARA)

Ima je u velikom broju kako po samoj rivi tako na skoro svim priobalnim površinama. Budući da zbog klime ne možemo imati fenixice taj nedostatak nadopunjavamo žumarama. Sadimo ih uz more po svim rivama dok ih u parkovima sadimo u skupinama od 3 do 10 komada tako da čine lijepu palmatume. Kod sadnje se gleda da nisu istih visina tako da daju estetski ljepšu sliku. Održavanje se svodi samo na skidanje cvjetova u početku te starih listova. Problemi oko palmi postoje samo u novogodišnjim danima kad djeca petardama zapale dlačice, koje znaju izgorjeti do vrha stabla; no ako vatra nije jako oštetila stablo dlačice mogu ponovno potjerati .

CUPRESSUS SEMPERVIRENS (ČEMPRES)

Čempres je u našim krajolicima nezamjenjiv, njegova prisutnost je od neprocjenjive vrijednosti. Svoje mjesto je našao svugdje od drvoreda, zaštitnih tampona, u skupinama s cedrom, borom i pinjolom, uz zgrade, po svim parkovima i krajolicima te na grobljima. Osim svoje elegancije i tamnozeleno boje svojom skromnošću zauzima jako malo prostora, te se može saditi tik uz zgrade. Prednost mu je velika u tome što žilni sistem ne narušava ni zidove ni ceste. Od mana mogli bismo mu nabrojiti samo to što u proljeće ispušta veću količinu peludi koja znade smetati osobama koje su alergične. Određeni dio ljudi ga ne voli jer ih asocira na groblje, ali godinama se to polako gubi.

LIRIODENDRON TULIPIFERA (TULIPANOVAC)

U novije se vrijeme često koristi kako bi se krajoliku promijenio izgled. Sadi se u drvoredima i na parkiralištima, ali nije skromnih zahtjeva. Uz duboka i bogata tla ima dosta veliku potrebu za vodom a pogotovo u ljetnim mjesecima.

Zato ga je potrebno stalno držati pod kontrolom. Ako mu se ti zahtjevi ispune obilovat će lijepom krošnjom i hladovinom a lišće će izgubiti kasnije.

ACACIA JULIBRISIMA (AKACIJA)

Akacija ima u drvoredima pogotovo na parkiralištima jer brzo raste i daje lijepu hladovinu. Ugodno miriše u cvatnji a cvjetovi umnogome služe za prikupljanje meda. To je biljka skromnih zahtjeva a crvenica joj u potpunosti odgovara. Kako ima velik godišnji prirast krošnja se daje formirati po potrebi. Stabla koja postignu veću starost potrebno je držati pod kontrolom jer su grane akacije sklone pucanju pogotovo za vrijeme jakih nevremena. Mnogo je ima samonikle uz prometnice tako da na mnogim mjestima čini prirodne drvorede kao tampon zone.

CELTIS AUSTRALIS (KOŠTELA, LADONJA, KOPRIVIĆ)

Ladonja je stablašica koja je zastupljena na cijelom mediteranskom području. Potječe iz južne Europe, Sredozemlja i Bliskog istoka. Traži karbonatna tla rastresite strukture te je pogodna za sadnju po Mediteranu. List joj je jajasto lancetast, nazubljen te relativno malen, tamno zelene boje, što mu omogućuje da pravi jaku hladovinu. Plod joj je malen, okruglog oblika jestiv za ptice, kad sazrije poprima crnu boju. U dobrim uvjetima dosta brzo raste sa pravilno formiranom krošnjom. U Istri je ladonja zastupljena po svim manjim gradićima i to po trgovima gdje je simbolično bila okupljalište ljudi u žarkim ljetnim mjesecima. Impozantnog je rasta a može doživjeti dosta veliku starost. Podnosi dosta veliku zagađenost te se preporučuje kod sadnje drvoreda. Od mana moglo bi se napomenuti samo to da poprilično prlja a prikupljanje lišća je poprilično teško jer joj je list malen.

MORUS NIGRA (MURVA, DUD)

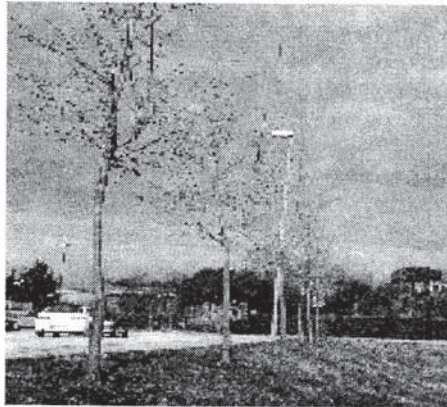
Murva postoji više povijesno u drvoredima porečkog krajolika, ali je jako zanimljiva, jer se još nalazi uz veliki broj domaćinstava po našim lokalnim selima. Pojavila se u jednom povijesnom razdoblju kad se uzgajao dudov svilac za svilu. Imamo lijepo primjerke po lokalnim selima koji se dadu lijepo oblikovati, tako da dud mještani režu u glavu dok ne stvori velike izbojke, koji se različito oblikuju. Takvi oblici redovito se svake godine održavaju te se sprječava stvaranje plodova koji su nepoželjni jer jako prljaju prostor. To je biljka koja stvara bogatu hladovinu.

TILIA CORDATA (LIPA)

Kao stablo u drvoredima zaslužuje još više pozornosti nego što joj se daje. Ta divna biljka koja osim bogate hladovine, brzog rasta, lijepe krošnje, u cvatnji jako ugodnog mirisa ima osobine dobre prilagodbe te nema većih prohtjeva oko uzgoja. Do danas nema većih zapažanja pojave štetnika ili bolesti koje bi mogle nanijeti veće probleme oko uzgoja te biljke.

ACER PLATANOIDES (CRIMSON KING)

Aceri su se počeli koristiti u našim istarskim perivojima zadnjih godina dosta intenzivno sa razlogom da malo obogate i osvježe monotoniju zimzelenog

krajolika. Svojim oblikom krošnje te lepršavošću lišća za vjetrovitog vremena daju divan ugođaj. Posebnost daje boja krošnje koja je intenzivno crvena. Osim Crimson kinga koristi se i acer uegundo koji je blijedozelene boje ili paranširane. Od negativnosti mogla bi se navesti veća potreba za vodom, pogotovo u ljetnim mjesecima, te iziskuje više zalijevanja.

OLEA EUROPEA (MASLINA)

Zaslužuje puno veću pozornost nego što je dosad imala. Ona bi trebala u našem krajobrazu biti na prvom mjestu po brojnosti dok kao biljka drvoreda ima svoje mjesto na prostorima koji nisu izloženi jakom prometu, kako bi se njeni plodovi mogli iskoristiti za daljnju preradu. Svoje mjesto nalazi po turističkim autokampovima, uz hotele, priobalno područje, šetališta...; Njena maslinasta boja lišća u kombinaciji s ostalim mediteranskim stablašicama čini nezaboravan ugođaj i sliku našeg krajobrazu. Ali mora se znati da je njeno održavanje skupo, ako je se želi imati u njenom pravom obliku. Osim rezidbe koja iziskuje mnogo posla potrebno je vršiti i zaštitu, koja mora biti pravovremena kako bi bila učinkovita.

SOFORA JAPONIKA

Također postoji na našem području, samo u manjim količinama. Intenzivno brzo raste, stvara bogatu hladovinu, ali jako prlja, pogotovo u vrijeme cvatnje,

pa se izbjegava sadnja uz kamene ulice jer je teško održavati. Postoji više kao soliterna biljka ili u skupini sama ili s ostalim biljkama.

KOELREUTERIA PANIKULATA

Novija vrsta koja je u manjem broju zastupljena više kao atrakcija. U cvatnji daje jednu divnu sliku sa svojim žutim cvjetnim grozdovima. Njeni plodovi ostaju još dugo na drvetu tako da u zimskim mjesecima djeluju zanimljivo.

LAGOSTRONEMIA (LAGOSTREMIA)

To je stablo koje je našlo svoje mjesto u drvoredima i u ostalim parkovnim površinama. Iako je listopadna biljka sporog rasta i jako osjetljiva na pepelnicu i uši te iziskuje mnogo pažnje i truda, ipak zaslužuje svoje mjesto u zelenim

površinama jer svojom prekrasnom cvatnjom sve to vraća. Njena ljetna cvatnja uz *Oleander nerium* čini naše parkove prekrasnim. Ima je uz stambene zgrade ili u skupinama.

Adresa autora - Author`s address:

Primljeno - Received: 15. 02. 2004.

Boris Benčić, dipl. ing.
Voditelj RJ Hortikulutra
Đankarlo Žužić, dipl. ing.
Usluga Poreč d.o.o.